Asia: HE 211/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030.

Viite: Kirjallisen lausunnon pyyntö eduskunnan talousvaliokunnalta 3.11.2022

Tulanetin lausunto

Tulanet kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lakiesityksen tarpeelliseksi ja kannatettavaksi. Vahva tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta (TKI-toiminta) luo pohjaa kestävälle talouskasvulle ja hyvinvoinnille. Rahoituslaki tuo kauan kaivattua pitkäjänteisyyttä ja ennustettavuutta TKI-rahoitukseen.

Haluamme kiinnittää huomiota 2 §:n 2. momentin jättämään mahdollisuuteen pienentää 1. momentissa mainittujen tutkimus- ja kehittämisvaltuuksien ja -määrärahojen tasaista kasvattamista, mikäli yksityisen sektorin tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot ovat vähemmän kuin 2/3 tutkimus- ja kehittämistoiminnan kokonaismenoista. Pitkäjänteisyyden ja ennakoitavuuden huomioimiseksi katsomme, että rahoituksen pienemmän kasvattamisen sijaan tulee ensisijaisesti käyttää laissa mainittua mahdollisuutta kohdentaa tutkimus- ja kehittämisvaltuuksia ja -määrärahoja uudelleen edistämään tehokkaammin yksityisen sektorin tutkimus- ja kehittämistoimintaa.

3 §:ssä mainittu suunnitelma tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytöstä seuraavalle kahdeksalle vuodelle on keskeinen varmistamaan, että TKI-rahoitus kohdentuu vaikuttavasti. Suunnitelman teossa ehdotamme huomioitavaksi:

- Valtion rahoituksen tulee edistää tehokkaasti yksityisen rahoituksen suuntaamista TKI-toimintaan, mutta kuitenkin niin, että koko TKI-arvoketju huomioidaan.
- Tutkimusorganisaatioiden ja yritysten tavoitteellisen yhteistyön tiedetään edistävän innovaatioita. Rahoitusta tulee kohdistaa tätä edistäviin toimiin, kuten nykyisiä rahoitusmuotoja täydentäviin TKI-ohjelmiin ja yhteiskäyttöisiin TKI-infrastruktuureihin.
- Julkisen rahoituksen tulee tukea kansainvälisten investointien, osaajien ja tutkimusrahoituksen hankkimista Suomeen. Tätä voidaan edistää mm. tukemalla Suomen vahvuuksille perustuvia tutkimuskeskittymiä sekä tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureja.
- Tutkimusorganisaatioille tulee varmistaa riittävä vastinraha EU- ja muihin kansainvälisiin tutkimushankkeisiin osallistumiseen.
- Yleisesti säädösten valmistelussa tulee huomioida niiden vaikutus TKI-toimintaan.

Valtion tutkimuslaitosten tehtävä tehdä pitkäjänteistä, elinkeinoelämän uudistumista ja yhteiskuntaa monipuolisesti palvelevaa tutkimusta ja tiedonkeruuta tulee huomioida TKI-rahoitussuunnitelmassa turvaamalla niille riittävä perusrahoitus. Tieteellisesti korkeatasoinen tutkimus on edellytys sille, että tutkimuslaitokset voivat huolehtia muista lakisääteisistä tehtävistään. Globaalit haasteet, kuten ilmastonmuutos ja luontokato sekä

pandemian ja Venäjän hyökkäyssodan kaltaiset kriisit ovat lisänneet kysyntää tutkimuslaitosten ratkaisukeskeiselle tutkimukselle. Valtion tutkimuslaitosten TKI-toiminnasta yli puolet rahoitetaan valtion budjetin ulkopuolelta. Tutkimuslaitosten perusrahoituksen 28 %:n lasku vuosien 2011–2020 välillä on kuitenkin johtanut tilanteeseen, jossa tutkimuslaitoksilla on vaikeuksia osoittaa vastinrahoitusta osallistumiselle EU-tutkimushankkeisiin ja yritysten kanssa tehtäviin yhteisrahoitteisiin TKI-hankkeisiin Suomessa sekä ylläpitää tutkimuksen mahdollistavaa tiedonkeruu- ja muuta tutkimusinfrastruktuuria. Jatkotyössä on huolehdittava siitä, ettei perusrahoituksen puute muodostu pullonkaulaksi tutkimuslaitosten toteuttaessa osaltaan rahoituslain tavoitteita.

Helsingissä 7.11.2022

Tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanet

Leif Schulman, puheenjohtaja

Sanna Marttinen, toiminnanjohtaja

Tutkimuslaitosten yhteenliittymä Tulanetin jäsenet:
Geologian tutkimuskeskus (GTK), Ilmatieteen laitos, Luonnonvarakeskus (Luke), Maanmittauslaitos (MML), Ruokavirasto, Suomen ympäristökeskus SYKE, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Työterveyslaitos (TTL), Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT)